

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมาย และรูปแบบของการกระทำผิด ที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศไทยและต่างประเทศ

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศไทย

3.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

3.1.1.1 ความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341

มาตรา 341 บัญญัติว่า "ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ความผิดฐานนี้คือ การที่บุคคลใดหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยเจตนา และโดยมีมูลเหตุชักจูงใจ โดยทุจริต และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ ทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

"ทรัพย์สิน" กล่าวโดยเฉพาะคือ สมบัติทั้งหลายทั้งปวงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจจำหน่ายจ่ายโอนของบุคคล

การหลอกลวง* หมายถึง ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดโดยการ

* แต่การหลอกลวงที่เป็นการกระทำที่สังคมยอมรับไม่เป็นการหลอกลวงตามความหมายของกฎหมาย คำพิพากษาฎีกาที่ 1568/2521 แก่ตัวเลขในสลากกินแบ่ง 1 ตัว ให้เป็นหมายเลขที่ถูกรางวัลเพื่อให้เพื่อนเลี้ยงอาหารจำเลยก่อน แล้วจำเลยทั้งสลากกินแบ่งในถังขยะในบ้านมีผู้เก็บสลากกินแบ่งนั้นไปขอรับรางวัลนอกความรู้เห็นของจำเลย การหลอกให้เลี้ยงอาหารเป็นการล้อเล่นระหว่างเพื่อนซึ่งทำอยู่เป็นปกติ ไม่เป็นความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร

ก) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

ข) การปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ

“ข้อความเท็จ” คือ ข้อความเท็จทั้งหลายที่ไม่ตรงกับความจริงและข้อความจะเป็นเท็จได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต หรือ กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือที่จำต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน¹ เรื่องในอนาคตไม่เป็นความเท็จ²

การแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้น อาจแสดงทางวาจาหรือเอกสารเป็นหนังสือ เช่น จำเลยกล่าวอ้างการมีเงินฝากธนาคารและเอาเช็คมาเซ็นชื่อให้ ความจริงไม่มีเงินฝากในธนาคาร ทั้งเช็คเป็นของบุคคลอื่นที่ปิดบัญชีแล้ว โจทก์หลงเชื่อจ่ายเงินให้จำเลยกู้ยืม ดังนี้เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

ความในใจ เช่น แผนการ ความต้องการ ก็เป็นข้อความเท็จ (ในทางภายใน) เช่นเดียวกัน³

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 276 - 279/2501 หลอกว่ามี ผู้ต้องการซื้อของจึงขอรับไปจำหน่ายแก่ผู้ที่ต้องการซื้อ แต่ความจริงผู้ต้องการซื้อของไม่มีตัวจริง หรือที่มีตัวจริงก็ไม่ต้องการซื้อของนั้นผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 865/2510 เอาความเท็จไปหลอกหลวงเขาว่าเป็นหัวหน้าวงแชร์เปียโน และมีแชร์อยู่ เขาหลงเชื่อจึงตกลงรับซื้อแชร์ไว้โดยจ่ายเงินให้ไป ความจริงไม่ได้เปิดวงแชร์เปียโนตามที่อ้าง ดังนี้เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1153/2511 จำเลยยืมเงินเจ้าทุกข์โดยนำเช็คลงวันที่ล่วงหน้าของผู้อื่นมามอบให้เพื่อชำระหนี้ และจำเลยได้สลักหลังเช็คนั้นด้วย แม้จำเลยจะบอกว่าผู้ส่งจ่ายมีฐานะดีสามารถให้เงินตามเช็คได้ก็ตาม จำเลยก็ไม่ผิดฐานฉ้อโกง เพราะเช็คนั้นเป็นเช็คลงวันถึงกำหนดใช้เงินล่วงหน้า ซึ่งเป็นเวลาในอนาคตที่ไม่มีใครจะรู้ได้ว่า เมื่อถึงวันนั้นในอนาคตดังกล่าว ผู้ส่งจ่ายจะสามารถให้เงินได้หรือไม่ได้ จะฟังว่าจำเลยกล่าวข้อความเท็จยังไม่ได้

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1554/2511 ศาลฎีกากล่าวว่าพฤติกรรมการที่จำเลยซื้อชื่อโคจากผู้เสียหาย โดยขอให้ผู้เสียหายนำโคไปส่งที่บ้านจำเลย แล้วจำเลยจะชำระราคาโคให้ ครั้นผู้เสียหายนำโคไปส่งให้จำเลยแล้ว จำเลย

การหลอกลวงอาจแสดงออกในการกระทำที่เป็นการกล่าวอ้างได้ เช่น ผู้ออกเช็คเท่ากับกล่าวอ้างว่ามีเงินจ่ายตามเช็คนั้น เป็นต้น การหลอกลวงที่แสดงออกในการกระทำที่เป็นการกล่าวอ้างนี้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยยืนยันว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้⁴

1) การปกปิดข้อความจริงซึ่งความบอกให้แจ้งคือเป็นการซ่อนเร้นข้อเท็จจริงมิให้คู่กรณีรู้เช่น การกลบเกลื่อนร่องรอยตำหนิของทรัพย์สิน

3.1.1.2 ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 343

มาตรา 343 บัญญัติว่า "ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่ง อนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท"

กลับมายังเบี่ยงว่ายังเบิกเงินที่ธนาคารไม่ได้ นัดให้ผู้เสียหายไปปรับเงินในวันรุ่งขึ้น และในคืนนั้นเองจำเลยก็พาโคเหล่านั้นหนีไปเสีย ดังนี้ เห็นได้ว่า จำเลยมีเจตนาทุจริต หลอกลวงให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าจำเลยจะซื้อโคของผู้เสียหายจริง ด้วยการวางแผนกระทำเป็นขั้น ๆ โดยจำเลยไม่มีเจตนาจะใช้ราคาให้ผู้เสียหายแต่เริ่มต้น และผลแห่งการหลอกลวงนี้ จำเลยจึงได้โคทั้งหมดไปจากผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 หากใช่เป็นการผิดสัญญาในทางแพ่งดังคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ไม่

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1014/2505 โจทก์จะให้กู้ถ้าจำเลยมีหลักฐานมาประกันจำเลยก็พูดอวดอ้างว่าจำเลยมีเงินที่ฝากธนาคารแล้ว ควักเอาเช็คออกมาเซ็นชื่อให้ ความจริงจำเลยไม่มีเงินฝากธนาคารเลย ทั้งเช็คนั้นก็เป็นเช็คของคนอื่นที่เปิดบัญชีแล้ว โจทก์ก็หลงเชื่อในการอวดอ้าง แสดงข้อความเท็จนี้ จึงจ่ายเงินให้จำเลยกู้ยืม มิฉะนั้นโจทก์ก็จะไม่จ่ายเงินให้จำเลย ดังนี้ เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานนี้คือ การที่บุคคลหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ เป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน โดยเจตนาและโดย มีมูลเหตุชักจูงใจโดยทุจริต และด้วยการหลอกลวงนั้น ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ มีการได้ไปซึ่ง ทรัพย์สินหรือมีการทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิขึ้น เนื่องจากการหลงผิดนั้น และทำให้เกิด ความเสียหายทางทรัพย์สินแก่ผู้ถูกหลอกลวงขึ้น

คำว่า "ประชาชน" หมายความว่าถึงบุคคลทั่วไป⁵

การหลอกลวงประชาชนเช่น ประกาศทางหนังสือพิมพ์ว่า มีงานทำซึ่ง ตำแหน่งดี มีทางก้าวหน้าเงินเดือนดี ขอให้ผู้สมัครส่งค่าสมัครมาทางธนาคารใดคนละเท่า นั้น เท่านี้ เป็นต้น

การกระทำความผิดฐานนี้ ถ้าต้องด้วยลักษณะดังกล่าวไว้ในมาตรา 342 ข้อใดข้อหนึ่งด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักขึ้น

องค์ประกอบความผิด

1. กระทำการฉ้อโกงตามมาตรา 341
2. แต่กระทำด้วยการแสดงข้อความ เป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการ ปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงนี้ จะต้องกระทำเข้าเกณฑ์ความผิดตาม มาตรา 341 ครบถ้วนทุกประการ เว้นแต่การหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือ ปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งนั้นได้กระทำต่อประชาชนทั่วๆ ไป ไม่ใช่หลอกลวงเพียงคน เดียว หรือสองคนเท่านั้น การหลอกลวงเพียงคนหนึ่งสองคนแต่กระทำหลายครั้ง แม้จำนวนผู้ถูก

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1867/2523 การแสดงข้อความเท็จต่อประชาชนในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 นั้น หากได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงมากหรือน้อยเป็น หลักไม่ แต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญ

คำพิพากษาฎีกาที่ 709/2523 คำว่า "ประชาชน" หมายถึง บรรดาพลเมืองซึ่งมีความหมายถึงชาวเมือง ทั้งหลาย

หลอกหลวง เมื่อรวมกันแล้วจะมีจำนวนหลาย 10 คน หรือ เป็น 100 คน ก็ตาม ก็ไม่ใช่การหลอกหลวงประชาชน การหลอกหลวงเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แม้จะมีจำนวนคนหลายคนก็เป็นการฉ้อโกงธรรมดาไม่ใช่ฉ้อโกงประชาชนแต่เป็นการหลอกหลวงประชาชนโดยทั่วไป แม้จะมีคนหลงเชื่อเพียงคนเดียวก็ถือว่าเป็นการหลอกหลวงประชาชน กฎหมายไม่ได้ถือจำนวนผู้ถูกหลอกหลวงมากหรือน้อยเป็นสำคัญ⁶

การแสดงข้อความเท็จต่อประชาชน เช่น บริษัท บ. ไทแนนซ์ จำกัด ได้พิมพ์โฆษณาตามเอกสารชักชวนให้ประชาชนสมัครเป็นสมาชิก เพื่อใช้สิทธิกู้เงิน โดยผู้สมัครต้องนำเงินมาฝากไว้แก่บริษัทตามจำนวนที่กำหนด เมื่อสมาชิกสมัครและช้อกู้เงิน บริษัทไม่เคยให้กู้ทั้งเงินที่สมาชิกฝากไว้ก็ไม่คืน กลับปิดสำนักงานเลิกกิจการ ซึ่งบริษัท บ. ทราบความข้อนี้มาแต่แรกได้ร่วมกันฉ้อโกงผู้เสียหาย โดยนำเอกสารไปใช้ในการชักจูงผู้เสียหายจนผู้เสียหายหลงเชื่อสมัครเป็นสมาชิกและชำระเงินให้บริษัท

การหลอกหลวงเพียงคนหนึ่งสองคน แต่กระทำหลายครั้ง แม้จำนวนผู้ถูกหลอกหลวงเมื่อรวมกันแล้วจะมีจำนวนหลาย 10 คน หรือ 100 คน ก็ไม่ใช่เป็นการหลอกหลวงประชาชน คือ เป็นการหลอกหลวงเป็นรายบุคคล และต่างวาระกัน การกระทำอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 มิได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกหลวงมากหรือน้อยเป็นเกณฑ์ แต่ถือเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนเป็นสำคัญ เมื่อจำเลยร่วมกับพวกหลอกหลวงผู้เสียหาย 6 คน เป็นรายบุคคล ให้เสียค่าสมัครไปทำงานต่างประเทศ จำเลยจึงมีความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 ฎีกาที่ 609/2529

นอกจากนั้นการหลอกหลวงเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แม้จะมีจำนวนคนหลายคนหลงเชื่อก็เป็นการฉ้อโกงธรรมดาเท่านั้นไม่ใช่ฉ้อโกงประชาชน แต่ถ้าเป็นการหลอกหลวงประชาชนทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงต่อใคร หรือ หมู่คนใดก็จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

⁶ พลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ไชหาญ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532), หน้า 176.

อย่างเช่นจำเลยที่ 1 หลอกหลวงว่าน้ำที่พุขึ้นมา นั้น เจ้าแม่สำโรงบันดาให้มีขึ้น และอ้างว่าน้ำพุ นั้น ศักดิ์สิทธิ์ ใช้เป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ ประชาชนคนดูหลงเชื่อได้เอาน้ำนั้นไปใช้กินและทารักษา โรคแต่ไม่หาย เพราะเป็นน้ำธรรมดาในลำคลองนั่นเอง และได้ให้เงินแก่จำเลยร่วมประมาณ 10,000 บาท โดยหลงเชื่อน้ำนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคได้ แต่ความจริงนั้น จำเลยที่หนึ่งเอา เท้าพุน้ำในคลอง ทำให้น้ำผุดผืนขึ้นมาเองไม่เกี่ยวแก่เจ้าแม่อะไรเลย จำเลยที่ 2 ผู้เป็นบิดาได้รวม กระทำผิดด้วย โดยอ้างว่าน้ำผุดนั้น เจ้าแม่บันดาลให้เกิดขึ้นเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ ซึ่งเป็นการปกปิดความจริง และแสดงข้อความเท็จ ถือว่าจำเลยทั้งสองสมคบกันและมีความผิด ฐานฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 343 ฎีกาที่ 557/2502

การหลอกหลวงประชาชนทั่วไปนี้ ผู้หลอกหลวงโดยแสดงข้อความเท็จหรือ ปกปิดความจริง อาจใช้วิธีการหลอกหลวงโดยทางวาจาของผู้หลอกหลวงเอง หรือโดยการตีพิมพ์ โฆษณาปิดประกาศหรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อประชาชนทราบก็ได้⁷ อย่างเช่น ผู้หลอกหลวงใช้อุบาย ชักชวนคนต่างๆ ไปว่าตนทำการค้าใหญ่โต ถ้าใครนำเงินมาฝากเข้าเป็นหุ้นส่วน สัญญาจะจ่ายเงิน บันผลให้ร้อยละ 50 ต่อเดือน ของเงินที่เข้ามาฝากเป็นหุ้น ทั้งๆ ที่จำเลยรู้ว่าตนไม่สามารถจะจ่ายให้ ได้ ประชาชนหลงเชื่อได้นำเงินมาฝากเข้าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยมากมาย และตนวางแผนหลอกหลวง เพื่อฉ้อโกงเอาเงินประชาชนต่างๆ ไป โดยพิมพ์ใบปลิวโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จให้ประชาชน หลงเชื่อ เพื่อมาสมัครรับการอบรมวิชาชีพ โดยทุกคนต้องส่งมอบเงินให้ตน แต่ตนก็หาได้ทำการ อบรมเป็นกิจจะลักษณะอย่างใดไม่ จนเป็นที่เห็นว่าผู้สมัครเหล่านั้นจะไม่ได้งานทำตามที่ตน โฆษณาไว้ ครั้นขอเงินคืนตนก็ไม่มีเงินจะคืนให้

การฉ้อโกงประชาชนจะถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จจริงต่อ ประชาชนเป็นสำคัญ และไม่จำเป็นที่ผู้หลอกหลวงจะต้องกระทำการดังกล่าวด้วยตนเองมาตั้งแต่ต้น ทุกครั้ง เพียงแต่ตนแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ผู้เสียหายบางคนแล้วมีการบอกต่อกันไปเป็นทอดๆ เมื่อผู้เสียหายคนหลังทราบข่าวและมาสอบถามตน ตนได้ยืนยันแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้น และ

⁷ นายสุบิน พูลพัฒน์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์ แสงสุทธิการพิมพ์, 2522), หน้า 223.

ให้ผู้เสียหายไปติดต่อกับแฟลตทุกครั้ง อันถือได้ว่าเป็นสำนักงานของผู้หลอกลวงกับพวกแม้จะไม่มี การประกาศรับสมัครงานปิดไว้ก็ตาม การกระทำของเขาก็เป็นการฉ้อโกงประชาชน

แต่ถ้าผู้กระทำได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อบุคคล หรือ รายบุคคลก็จะไม่ผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 343 เช่น คำพิพากษาฎีกา 1301/2547 การที่จำเลยที่ 1 ไม่ได้นำเงินที่กู้จากโจทก์ร่วม และผู้เสียหายไปลงทุนหรือให้บุคคลอื่นกู้ยืมใน ลักษณะที่จะให้ผลประโยชน์มากเพียงพอที่จะนำมาจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่โจทก์ร่วมและ ผู้เสียหายได้ หากแต่การจ่ายผลประโยชน์ที่เป็นดอกเบี้ยในอัตราสูงให้โจทก์ร่วม และผู้เสียหายใน ครั้งแรกๆ เป็นเพียงอุบายทุจริตตั้งเรื่องขึ้นเพื่อหลอกลวงโจทก์ร่วม และผู้เสียหายหลงเชื่อและส่ง มอบเงินให้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำผิดฐานฉ้อโกงและฎีกาที่ 877/2537 การที่ จำเลยกับพวกชักชวนผู้เสียหายทั้งสิบคนและบุคคลอื่นให้นำเงินมาลงทุนกับบริษัทเพื่อประกอบ กิจการสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไรต่างๆ ที่จำเลยรู้อยู่ว่าบริษัท อ. ไม่มีวัตถุประสงค์ในการ ประกอบกิจการดังกล่าวและประกอบกิจการตามที่อ้างจะมีขึ้นไม่ได้แน่นอน การกระทำของจำเลย กับพวกจึงเป็นการหลอกลวงผู้เสียหายทั้งสิบคน และบุคคลต่างๆ ไป ไม่จำกัดว่าเป็นใคร อันเป็นการ หลอกลวงประชาชนด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งโดย เจตนาทุจริต ทำให้ผู้เสียหายทั้งสิบคนหลงเชื่อมอบเงินให้แก่จำเลยกับพวกไป จำเลยจึงมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 343 วรรคแรก และการกระทำของจำเลยกับพวกดังกล่าวเป็น การกู้ยืมเงินตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 มาตรา 3 และ เป็นการชักชวนว่าในการกู้ยืมเงิน จำเลยหรือ บริษัท อ. จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่า อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงินที่ พึ่งจ่ายได้ โดยจำเลยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจำเลยหรือบริษัท อ. จะนำเงินจากผู้เสียหายทั้งสิบคน หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้เสียหายทั้งสิบคน หรือโดยที่จำเลยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจำเลย หรือบริษัท อ. ไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย ที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทน พอเพียงที่จะนำมาจ่ายดอกเบี้ยตามสัญญาได้ และเป็นเหตุให้จำเลยกับพวกหรือบริษัท อ. ได้กู้ยืม เงินไป จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 4, 12 แห่ง พระราชกำหนดดังกล่าวอีกบทหนึ่ง การฉ้อโกง

ประชาชน ตามมาตรา 343 เป็นการขู่โก่งประชาชนในลักษณะต่างๆ ไป มีพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน พ.ศ.2527 กำหนดการขู่โก่งประชาชนในลักษณะพิเศษการกู้ยืมเงิน

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชนเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากความผิดฐานขู่โก่ง ตามประมวลกฎหมายอาญาดังจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติ และเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดนี้ ตามมาตรา 4, 5, 7 และ 8 บัญญัติถึงวิธีการและลักษณะของการกู้ยืมในกรณีเช่นนี้ไว้ และบัญญัติถึงการที่จะปราบปรามการกระทำที่เป็นการขู่โก่งประชาชนกับวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกลอกหลวง และรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศโดยได้กำหนดมาตรการต่างๆ ไว้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนร่วม

3.1.2 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน พ.ศ. 2527

3.1.2.1 องค์ประกอบความผิด

ความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชนนี้ เป็นความผิดที่เรียกว่า “มาลา โพรฮิบิตา (MALA PROHIBITA)” คือ ความผิดที่มีไว้ในตัวเองตามธรรมชาติ แต่เป็นความผิดที่ต้องออกกฎหมายมาห้าม ทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 และที่ออกประกาศใช้ใหม่ในชื่อเดียวกัน พ.ศ. 2534 ซึ่งออกมาเพื่อเอาผิดแก่ผู้ที่ออกเช็คโดยรู้ว่าผู้ทรงเช็คจะไปรับเงินตามเช็คนั้นไม่ได้ อันเป็นมูลคดีแพ่ง แต่การออกเช็คไม่มีเงินหรือที่เรียกว่าเช็คเด็งนี้ เมื่อระบาดมากขึ้น ๆ ก็ทำให้ธุรกิจการค้าในบ้านเมืองประสบกับภาวะปั่นป่วนส่งผลร้ายต่อเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นต้องกำราบปราบปราม แต่การปราบปรามต่อผู้ออกเช็คไม่มีเงินนั้น ถ้าไม่มีความผิดฐานขู่โก่งตามกฎหมายอาญาแล้ว ก็หมดหนทางที่จะเอาผิดกับเขาได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายให้การออกเช็คไม่มีเงินเป็นความผิดทางอาญาขึ้น

ความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ แยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ ความผิดโดยตรง และความผิดโดยอ้อม

1. ความผิดโดยตรง ได้แก่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4
2. ความผิดโดยอ้อม ได้แก่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ซึ่งยอมให้พิสูจน์แก่ตัว

ได้

1. ความผิดโดยตรง

มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้ใด โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่า อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงานลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุน โดย

- (1) ชื่อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ
- (2) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตรา

แลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย"

1.1 การกระทำ สามารถกระทำความผิดได้ 2 วิธีคือ

ก) โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนและ

ข) กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป

ว่าในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้

ก) โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน

การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน คือการกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไปไม่จำกัดว่าด้วยการโฆษณาทางสื่อมวลชน หรือเที่ยวป่าวประกาศต่อประชาชนในสถานที่ต่าง ๆ ถ้าเทียบเคียงกับคำว่า "โฆษณา" ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มาตรา 4 ก็หมายความว่า "ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่ายหรือโดยวิธีอื่นใด ซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น" ดังนั้น โดยนัยนี้การให้สัมภาษณ์ทางหนังสือพิมพ์ก็เป็นการโฆษณาวิธีหนึ่งด้วย

คำว่า "ประชาชน" หมายถึง บุคคลทั่ว ๆ ไป

การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนนี้ จึงหาได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่มากหรือน้อยเป็นหลักไม่ และไม่จำเป็นจะต้องกระทำต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป แต่ถือเอาเจตนาโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนเป็นสำคัญว่าในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัน

การเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ โดยเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2523 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 709/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกา 5292/2540 คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2523 การแสดงข้อความเท็จต่อประชาชนในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 นั้น หาได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงมากหรือน้อยเป็นหลักไม่ แต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 709/2523 คำว่า ประชาชนหมายถึง บรรดาพลเมืองซึ่งมีความหมายถึงชาวเมืองทั้งหลาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5292/2540 การแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ไม่ได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงว่ามากหรือน้อย แต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น เมื่อมีการโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน แม้จะมีคนเห็นหรือทราบเพียง 1 คน ก็ถือว่าเป็นการลงมือกระทำความผิดแล้ว

ข) กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป

กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป คือ การชักชวนให้บุคคลทั่วไปหรืออย่างน้อยตั้งแต่สิบคนขึ้นไปมาทำการกู้ยืมเงินกัน โดยการชักชวนวิธีนี้ตรงตามหลักการเล่นแชร์ คือ ส่งหัวหน้าสายไปหาลูกแชร์ ทำนองเดียวกับการหาผู้ประกันชีวิตของตัวแทนประกันชีวิตหรือประกันภัย เมื่อหัวหน้าสายได้ลูกแชร์มาแล้ว ก็จะรวบรวมรายชื่อและเงินลงแชร์ส่งเจ้ามือแชร์ แต่ตามกฎหมายนี้มีข้อจำกัดว่า ต้องกระทำต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ถ้า

หัวหน้าสายไปชักชวนลูกแชร์เพียง 9 คน และรวบรวมรายชื่อและจำนวนเงินลงแชร์มาส่งเจ้ามือแชร์ ดังนี้ไม่ผิด แต่ถ้าเจ้ามือแชร์แบ่งหัวหน้าสายออกเป็น 2 สาย แต่ละสายให้หาลูกแชร์มาให้ได้ 9 คน รวม 2 สายได้ลูกแชร์ 18 คน ดังนี้เจ้ามือแชร์มีความผิดฐานชักชวนบุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปมาเล่นแชร์กับตน แต่หัวหน้าสายทั้ง 2 คน ไม่มีความผิดด้วยเพราะชักชวนบุคคลมาไม่ถึง 10 คน

1.2 เจตนา ได้แก่ การจูงใจประชาชนหรือบุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปว่า “ในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่า ด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะถึงจ่ายได้” คือเอาดอกเบี้ยไปล่อใจผู้ที่ตนไปติดต่อด้วยหรือโฆษณา เพื่อให้ประชาชนเชื่อว่าสามารถให้ดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงินตามกฎหมาย

ข้อพิสูจน์เจตนา จะต้องพิสูจน์ให้ได้ความในประการใด ประการหนึ่งในสองประการนี้คือ

ก. ต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่าได้โฆษณา หรือประกาศ หรือติดต่อล่อใจประชาชน หรือบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้เชื่อว่าจะได้ดอกเบี้ยสูง และในขณะที่โฆษณาหรือติดต่อนั้น ผู้โฆษณาหรือติดต่อ “รู้หรือควรรู้ยู่ว่าตนหรือบุคคลนั้น (บุคคลที่รับปากว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน) จะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงิน (คือประชาชนหรือผู้ที่ถูกติดต่อด้วย) รายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้เงิน” หรือ

ข. ต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่าได้มีการโฆษณา หรือประกาศ หรือติดต่อล่อใจประชาชน หรือบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้เชื่อว่าจะได้ดอกเบี้ยสูง และในขณะที่โฆษณาหรือประกาศหรือติดต่อนั้น ผู้โฆษณาหรือประกาศหรือติดต่อด้วย “รู้หรือควรรู้ยู่แล้วว่ตนหรือบุคคลนั้น (บุคคลที่รับปากว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน) ไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้” เช่น รู้ว่าทำได้แต่เอา

เงินคนอื่นมาต่อหางอย่างเดียว ไม่มีความสามารถทำธุรกิจอย่างอื่นให้ผลออกงะยเพื่อนำมาจ่าย ดอกเบียให้ลูกแชร์ได้ เป็นต้น⁸

1.3 ความผิดสำเร็จ อยู่ที่ “และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้ กุ้ยืมเงินไป” ซึ่งว่าตามภาษาของข้อเืองได้แก่ “เป็นเหตุให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูก หลอกหลวงหรือบุคคลที่สาม”⁹

กล่าวคือ ต้องเป็นเหตุให้ตน (สายแชร์) หรือบุคคลใด (เจ้าของแชร์) ได้ กุ้ยืมเงินไปจากผู้ไปติดต่อหรือจากประชาชนทั่วไป

เมื่อได้กระทำครบทั้งสามองค์ประกอบนี้แล้ว ถือว่าผู้นั้น หรือผู้ที่ระบุว่า จะ จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวมีความผิดฐาน “กุ้ยืมเงินที่เป็นการข้อเืองประชาชน”

1.4 การกระทำที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิด

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกุ้ยืมเงินที่เป็นการ ข้อเืองประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดว่าการกระทำดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็น ความผิดฐานกุ้ยืมเงินที่เป็นการข้อเืองประชาชนด้วย

คือ การที่ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงิน ต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุน โดย

(1) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

⁸ สันติ นวัจจวิทยากร, “อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกุ้ยืมเงินที่เป็นการข้อเืองประชาชน พ.ศ.2527,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2545), หน้า 31

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า31

แลกเปลี่ยนเงิน

(2) เก่งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตรา

2. ความผิดโดยอ้อม

มาตรา 5 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน

(ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วย

วิธีอื่นใด หรือ

(ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นกิจธุระหรือ

(ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ หรือ

(ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการ

กู้ยืมเงิน หรือ

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้กู้ยืมเงินเกิน 10 คนขึ้นไปซึ่งมีจำนวนเงินกู้รวมกัน ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงิน ให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(2) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการ
ฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของผู้ที่อ้างถึงนั้น เป็น
กิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการ
ดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้น
เนื่องจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น"

ความผิดตามมาตรา 5 นี้ ต่างกับในมาตรา 4 ตรงที่ว่า

1. ในมาตรา 4 ต้องเป็นการโฆษณาหรือประกาศแก่ประชาชนหรือบุคคล
ตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ส่วนในมาตรา 5 นี้ เพียงแต่มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดย
การแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใดว่า ขอให้มาทำการกู้ยืมเงินกันโดยให้นำเงินมาให้ตนหรือบุคคลที่เป็น
ตัวแทนของตนกู้ยืม

ถ้าไม่เป็นการโฆษณาหรือประกาศให้คนทั่วไปเอาเงินมาให้กู้ยืม ก็อาจ
จัดตั้งเป็นสถานดำเนินการกู้ยืมเป็นปกติธุระ มีป้ายปิดว่ารับกู้เงินโดยให้ดอกเบี้ยแพงอย่างนี้ก็เข้า
มาตรา 5

ถ้าไม่ตั้งสถานดำเนินการกิจการกู้ยืมเงิน แต่ส่งคนออกไปขอกู้ยืมเงินและรับ
เงินจากคนอื่น ๆ หรือตามแหล่งเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็แหล่งเงินกู้ที่ถูกหรือผิดกฎหมาย ก็เข้ามาตรา 5

ถ้าเพียงแต่ชักชวนบุคคลต่าง ๆ ให้ให้กู้ยืมเงินแก่ตนหรือผู้แทนของตน
จะต้องส่งคนออกไปตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปจึงจะผิดมาตรา 5 นี้

ถ้ามิได้กระทำได้กล่าวข้างต้นทั้งหมด แต่ไปขอกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นเกิน
สิบคนขึ้นไป และได้เงินกู้นั้นมาเกินห้าล้านบาทขึ้นไป ดังนี้ก็เข้ามาตรา 5

2. ในมาตรา 4 จะต้องได้ความว่า ผู้ที่โฆษณาหรือประกาศขอเงินจาก
ประชาชนหรือจากบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปนั้น ได้รับเงินที่ขอกู้ยืมไปแล้วด้วย จึงจะผิดแต่ในมาตรา
5 นี้ ไม่จำกัดว่าจะได้รับเงินที่ขอกู้แล้วหรือไม่

3. เกี่ยวกับ "ผลประโยชน์ตอบแทน" นั้น ทั้งมาตรา 4 และมาตรา 5
เหมือนกันตรงที่ดอกเบี้ยสูงสุดที่มีอัตราสูงกว่าสถาบันการเงินตามกฎหมายจะจ่ายให้ได้แต่การจูง

ใจด้วย “ผลประโยชน์ตอบแทน” ในทั้งสองมาตรานี้ต่างกันคือ ในมาตรา 4 นั้น เพียงรับปากว่าจะจ่ายดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงินตามกฎหมาย และได้รับเงินกู้ไปก็มีความผิดแล้ว แต่มาตรา 5 ไปไกลถึงขนาด “จ่าย” ดอกเบี้ยให้ผู้ให้กู้ล่วงหน้า

การ “จ่าย” ค่าตอบแทนล่วงหน้าหรือเงินค่าปากถุงตามมาตรา 5 นี้ แม้จะยังไม่ได้รับเงินกู้จากผู้ให้กู้ ก็มีความผิดด้วย

เฉพาะใน (2) ข้อ (ข) นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 7 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สงสัยว่าจะกู้เงินโดยให้ค่าตอบแทนสูงเกินกฎหมายกำหนดและมีหมายเรียกให้มาให้อัยคำหรือส่งเอกสาร แต่ไม่กระทำตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกหรือสั่งนั้น¹⁰

3.1.2.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แล้ว กระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดฯ และได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมตำรวจ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมบังคับคดี โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ดังนี้

3.1.2.2 (ก) อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 7

บทบัญญัติมาตรา 7 เป็นบทบัญญัติเรื่องอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

ที่¹¹

¹⁰ สมพร พรหมพิตราร, หลักกฎหมายพระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534, หน้า 55 – 62.

¹¹ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดฯ ดังต่อไปนี้

(1) การออกหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้กระทำความผิดในการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน เช่น การรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตร การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าลงทุน เป็นต้น หนังสือเรียกไปยังผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นใดก็ได้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจะเป็นการตรวจสอบถึงกิจการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้ เพื่อให้มาไต่สวนหรือให้ถ้อยคำ

(2) การส่งบุคคลตาม มาตรา 7 (2) ได้แก่ ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นใด ให้รายงานสภาพกิจการตลอดจนทรัพย์สินและหนี้สิน ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่าเป็นกิจการที่มั่นคงเพียงพอหรือเป็นกิจการที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน

(3) สั่งให้บุคคลตามมาตรา 7 (3) นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทำการตรวจสอบ

(4) การตรวจสอบหรือค้น หมายถึง การเข้าไปในสถานที่ใด ๆ เช่น สำนักงาน บ้าน โรงเรือน ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น ถ้าประกอบกิจการกู้ยืมในเวลากลางวัน พนักงานเจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจเข้าไปในสถานที่นั้น ๆ ในเวลากลางวันได้ การตรวจสอบหรือค้น เพื่อยึดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่น การเข้าไปในสถานที่เพื่อทำการตรวจสอบหรือค้น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีคำสั่งให้ทำการตรวจสอบหรือค้นเป็นหนังสือไปแสดงต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น ๆ ด้วย และถ้าจะยึดบัญชี เอกสารหลักฐานต่าง ๆ มาทำการตรวจสอบ ต้องออกไปรับเอกสารให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง เอกสารไว้เป็นหลักฐานด้วยว่ายึดบัญชี เอกสาร หลักฐานอะไร มาจำนวนเท่าใด

3.1.2.2 (ข) อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 8

บทบัญญัติมาตรา 8 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไว้ดังต่อไปนี้¹²

1. พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กู้ยืมเงินที่ เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 พนักงานเจ้าหน้าที่มีข้อมูลหรือหลักฐานอื่น หรือจากรายงานสภาพกิจการตลอดจนทรัพย์สินและหนี้สินของผู้กู้ยืมเงินซึ่งได้ตกเป็นของผู้ต้องหา*

2. ผู้กู้ยืมเงินที่ เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้

3. พนักงานเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาเห็นสมควรให้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้ก่อนเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ผู้ให้กู้ยืมเงิน เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหา มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้สิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้ก่อน เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาได้ ต้องได้รับความเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งจึงจะมีอำนาจดำเนินการเช่นนั้นได้

4. ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน พนักงานเจ้าหน้าที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้เกินกว่าเก้าสิบวันไม่ได้ เว้นแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 9

¹² พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527

* ผู้ต้องหาในที่นี้ หมายถึง ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นใดได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล อาจถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานหรือเจ้าพนักงานได้กล่าวหาเองแต่ยังมิได้นำคดีสู่ศาล ข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5

หรือมาตรา 10* ให้คำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินมีผลบังคับต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

5. พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือพิจารณาเห็นสมควรไม่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องหา มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้สิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องให้ผู้ต้องหาเป็นบุคคลล้มละลายต่อไปตามมาตรา 10

6. การยึดหรืออายัดทรัพย์สินให้นำบทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 12 ได้บัญญัติไว้ในวรรคสี่ว่า "วิธีการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนวิธีการอายัดให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี"

อธิบดีกรมสรรพากรโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดเสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากร ตามข้อ 2 บัญญัติว่า "วิธีการอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดเสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากรตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากรให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม"¹³

* การฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 9 หมายถึง พนักงานอัยการได้ฟ้องคดีอาญาผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดต่อศาลแล้ว หรือพนักงานอัยการได้มีการฟ้องคดีแพ่งให้ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลล้มละลายตามมาตรา 10 คำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีผลบังคับต่อไปจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

¹³ ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการอายัดทรัพย์สิน ตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2525 ประกาศ ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2525

ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตาม มาตรา 4 หรือมาตรา 5 ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ซึ่ง บัญญัติไว้ในภาค 4 ว่าด้วยวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงการคลังก็ได้นำหลักการและวิธีการยึดและอายัด ทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบัญญัติไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3.1.2.3 การดำเนินคดีอาญา แพ่ง และคดีล้มละลาย

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญา และฟ้องคดีแพ่งเรียกคืนเงินและผลประโยชน์ ตอบแทนคืนให้แก่ผู้เสียหายได้ ตามมาตรา 9 และให้พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาว่ากระทำ ความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นบุคคลล้มละลายได้ ตามมาตรา 10

การดำเนินคดีอาญา แพ่ง และล้มละลายของพนักงานอัยการตามพระ ราชกำหนด ฯ ซึ่งบัญญัติไว้ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.1.2.3 (ก) การดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ตามมาตรา 9

1. การฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการแต่ผู้เดียวมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อ ผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5
2. การเรียกเงินคืนให้แก่ผู้เสียหาย ถ้าผู้ให้กู้ยืมเงินมีการร้องขอให้คืนต้น เงินที่ให้กู้ยืม พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจเรียกคืนต้นเงินให้แก่ผู้เสียหายได้ และจะเรียก ผลประโยชน์ตอบแทนอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้เสียหายด้วยก็ได้
3. การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การฟ้องคดีอาญาแก่ ผู้กระทำความผิดและเรียกต้นเงินคืนให้แก่ผู้เสียหายตลอดจนผลประโยชน์ตอบแทนที่ควรจะได้รับ

โดยชอบด้วยกฎหมาย ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 2 ว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามมาตรา 40 ถึงมาตรา 51

การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการก็เพื่อเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ในคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่สูงสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิด เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย¹⁴ จะเห็นได้ว่าความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 341, 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดฐานเดียวกันกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เมื่อผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่สูงสูญเสียไปในการกระทำความผิด ก็ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะขอรวมกับคดีอาญาหรือโดยยื่นคำร้องในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ระหว่างคดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้น¹⁵ และในกรณีเช่นนี้คำพิพากษาในส่วนคำขอนี้ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา¹⁶ และผู้เสียหายก็จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่สามารถร้องขอให้มีการบังคับคดีได้¹⁷

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 43

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 43 วรรคหนึ่ง

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 4 วรรคสอง

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 50

3.1.2.3. (ข) การดำเนินคดีล้มละลายของพนักงานอัยการตามมาตรา 10

ตามบทบัญญัติมาตรา 10 แห่งพระราชกำหนด ฯ ให้ฟ้องผู้กู้ยืมเงินซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นบุคคลล้มละลาย เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ให้พนักงานอัยการฟ้องผู้กู้ยืมเงินซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อปรากฏว่า

1. เป็นผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายล้มละลาย ซึ่งบัญญัติไว้ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สิน
2. ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินคนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท และ
3. หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

การฟ้องคดีล้มละลายให้ดำเนินกระบวนการเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย โดยให้อัยการมีฐานะและสิทธิหน้าที่เสมือนเจ้าหนี้ ผู้เป็นโจทก์ โดยได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าฤชาธรรมเนียม หรือการต้องวางเงินประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายล้มละลาย ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายล้มละลายได้แก่ ค่าขึ้นศาล ค่ายื่นคำขอรับชำระหนี้ ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สิน เป็นต้น

ผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีตามพระราชกำหนด ฯ นี้ คือ พนักงานอัยการเท่านั้น เนื่องจากความผิดตามพระราชกำหนด ฯ นี้ รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหายตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3447/2530 (ประชุมใหญ่)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3447/2530 (ประชุมใหญ่) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน มิใช่กระทำโดยเจตนาเจาะจงแก่บุคคลใดเป็นส่วนตัว รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหายโดยตรง

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดนี้ ตามมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 8 บัญญัติถึงวิธีการและลักษณะของการกู้ยืมในกรณีเช่นว่านี้ไว้ และบัญญัติถึงการที่จะปราบปราม การกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนกับวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับ ความเสียหายจากการถูกลอกหลวง และรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้ กำหนดมาตรการต่าง ๆ ไว้ เพื่อคุ้มครองประชาชนเป็นส่วนรวม และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เท่านั้นที่มีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าวนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้กรณีเสร็จเด็ดขาดไปทันที ดังนั้น ความผิด ตามพระราชกำหนดนี้รัฐเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีได้

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะเป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจดำเนินคดีต่อจำเลย ตามพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวเพียงผู้เดียวเท่านั้น แต่ก็ไม่ตัดอำนาจราษฎรผู้ได้รับความเสียหายจากการฉ้อโกงของจำเลย ในอันที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลยได้ด้วยตนเอง ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341, 343 โดยไม่ต้องห้ามแต่อย่างใด¹⁸

3.1.2.4 โทษ

บทกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่ เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้บัญญัติไว้ตามมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มาตรา 12 เป็นบทกำหนดโทษฐานความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชนตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกันกับความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 343 ฐานฉ้อโกงประชาชน แต่ความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชนตามพระราชกำหนด ฯ เป็นความผิดที่มีบทลงโทษสูงกว่าความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

¹⁸ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3447/2530

(ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90)* โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจึงลงโทษตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนด ฯ ซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่า

มาตรา 13 เป็นการขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบหรือค้นและยึด บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่น ตามมาตรา 7 (4) หรือขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 8 แห่งพระราชกำหนด ฯ ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกันกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 ฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ตามพระราชกำหนด ฯ มีบทลงโทษสูงกว่าตามประมวลกฎหมายอาญาดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจึงลงโทษตามมาตรา 13 แห่งพระราชกำหนด ฯ ซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่าซึ่งในการปฏิบัติตามหน้าที่นั้น หากผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการให้เสร็จสิ้นไป

มาตรา 14 เป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่มีหนังสือเรียกมาให้ถ้อยคำหรือออกคำสั่งให้รายงานสภาพกิจการตลอดจนทรัพย์สิน หนี้สิน หรือการไม่นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่น มามอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) โดยไม่มีเหตุอันควร และได้แจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือเรียกหรือคำสั่ง โดยมีหลักฐานการส่งหนังสือเรียกให้แก่ผู้รับโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 14 กำหนดโทษในการกระทำความผิดไว้ 2 ฐานความผิด คือ

- 1) ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3)
- 2) ไม่ยอมตอบคำถามของพนักงานเจ้าหน้าที่

* ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 บัญญัติว่า "เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด"

ซึ่งความผิดตาม 1) นั้น เป็นความผิดฐานเดียวกันกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 168, มาตรา 169 และมาตรา 368 ฐานขัดขึ้นคำสั่งบังคับของเจ้าพนักงาน

ความผิดตาม 2) เป็นความผิดฐานเดียวกันกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 367 และมาตรา 368 ฐานไม่ยอมตอบคำถามของเจ้าพนักงาน และฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แต่ตามพระราชกำหนด ฯ มีบทลงโทษสูงกว่าตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด (ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจึงลงโทษตามมาตรา 14 แห่งพระราชกำหนด ฯ ซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่า

มาตรา 15 ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล กฎหมายได้บัญญัติให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใด ซึ่งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล ต้องรับผิดตามความผิดนั้น และรวมถึงพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลซึ่งปรากฏพยานหลักฐานว่ามีพฤติกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจกระทำความผิดในลักษณะตัวการ ผู้ใช้ หรือโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 83 มาตรา 84 มาตรา 85 และมาตรา 86 และเว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคล¹⁹

มาตรา 15/1 เป็นกรณีที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 และได้กระทำความผิดนั้นซ้ำอีกในระหว่างรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษหรือภายในเวลา 5 ปีนับแต่วันพ้นโทษ ถ้าหากศาลในคดีหลังจะพิพากษาลงโทษก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกหนึ่งเท่าของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง²⁰

มาตรา 15/2 เป็นกรณีที่ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือ มาตรา 5 เป็นคนต่างด้าว กฎหมายได้บัญญัติให้เนรเทศผู้นั้นออกนอก

¹⁹ สันติ นรัจฉริยากร, "อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน พ.ศ.2527," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 51

²⁰ พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน พ.ศ.2527 มาตรา 15/1

ราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ แต่ถ้าศาลพิพากษาลงโทษก็ให้ผู้นั้นได้รับโทษก่อน แล้วจึงเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรต่อไป²¹

3.1.3. พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ

คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นคดีที่สร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากผู้กระทำความผิดได้พัฒนาวิธีการในการกระทำความผิด ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซับซ้อนขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงต้องมีหน่วยงานที่ประสิทธิภาพสูงทั้งในด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในหลายด้าน เช่น เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ระบบเศรษฐกิจ วิธีการดำเนินธุรกิจต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ มีวิธีการลับซับซ้อน กฎหมายการค้า กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายฉบับอื่น ๆ นอกจากประมวลกฎหมายสำคัญทั้ง 4 ฉบับ²² ด้านเครื่องมือ เทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ทันสมัย และที่สำคัญคือ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มากพอสมดุลงกับสัดส่วนจำนวนอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

โดยเห็นสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวประเทศไทยจึงได้ออกพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษบังคับใช้ ณ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2547 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเรื่องสำคัญไว้ ดังนี้

เรื่องคดีพิเศษให้มีความหมายว่า คือ คดีอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ คดีที่มีความซับซ้อน

²¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15/2

²² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม คดีอาญาซึ่งผู้มีอิทธิพลเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด และคณะกรรมการวินิจฉัยคดีพิเศษมีมติให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน²³

กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสอบสวนคดีพิเศษต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงคดีตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ด้วย²⁴

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษนี้ ยังได้กำหนดเรื่องการสอบสวนคดีว่าการสอบสวนคดีพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนอื่นในการสอบสวนคดีดังกล่าว เว้นแต่คดีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวน ตามมติคณะกรรมการวินิจฉัยคดีพิเศษ หรือคดีที่อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนอื่นยุติการสอบสวน

รวมทั้งกำหนดว่า คดีที่เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวที่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท หรือกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันในความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าความผิดกรรมใดอยู่ในอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสอบสวนคดีความผิดต่อกฎหมายอื่นที่มีได้กำหนดไว้ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสอบสวนได้ด้วย

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงของต่างประเทศ

3.2.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

²³ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 21 บัญญัติว่า ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสอบสวนคดีพิเศษดังต่อไปนี้

²⁴ บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บัญญัติว่า คดีพิเศษประกอบมี

(1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

กฎหมายอาญาสาธารณรัฐประชาชนจีน²⁵

ส่วนที่ 2 บทบัญญัติพิเศษ

บทที่ 3 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

²⁵ Criminal Law of the People's Republic of China 1997

PART II Special Provisions

Chapter III Crimes of Undermining the Order of Socialist Market Economy

Section 5. Crimes of Financial Fraud

Article 192. Whoever for the purpose of illegal possession illegally raises funds by fraudulent means, if the amount is quite big, is to be sentenced to not more than five years of fixed-term imprisonment or criminal detention, and to a fine of not less than 20,000 yuan and not more than 200,000 yuan; when the amount is enormous or other circumstances are serious, the sentence is to be not less than five years and not more than 10 years of fixed-term imprisonment, and a fine of not less than 50,000 yuan and not more than 500,000 yuan; when the amount is especially enormous or other circumstances are especially serious, the sentence is to be not less than 10 years of fixed-term imprisonment or life imprisonment, and a fine not less than 50,000 yuan and not more than 500,000 yuan or confiscation of property.

Article 199. Offenders of Articles 192, 194 and 195 of this section that cause extraordinarily heavy losses to the interests of the state and the people shall be sentenced to life imprisonment or death, with forfeiture of property.

Article 200. Units committing offenses under Articles 192, 194, and 195 of this section shall be punished with a fine, with personnel directly in charge and other directly responsible personnel being punished with imprisonment or criminal detention of less than five years; for cases involving large amounts, or of a serious nature, with imprisonment over five years and less than 10 years; for cases of extraordinary large amount, or of a serious nature, with imprisonment of over 10 years or life imprisonment.

หมวด 5 ความผิดฐานฉ้อโกงทางการเงิน

มาตรา 192 ผู้ใด โดยทุจริตหาหรือเพิ่มทุนโดยกลฉ้อฉล,ถ้าเป็นเงินจำนวนค่อนข้างมาก มีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี หรือกักขัง หรือปรับไม่น้อยกว่า 20,000 หยวน แต่ไม่เกิน 200,000 หยวน

ถ้าเป็นเงินจำนวนมากเป็นพิเศษ หรือมีพฤติกรรมพิเศษที่ร้ายแรง มีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปีหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับไม่น้อยกว่า 50,000 หยวน แต่ไม่เกิน 500,000 หยวนหรือริบทรัพย์สิ้น

มาตรา 199 ผู้ใด กระทำความผิดตามมาตรา 192, 194 และ 195 ในหมวดนี้ซึ่งเป็นเหตุให้รัฐ และประชาชนสูญเสียผลประโยชน์ จำนวนมากเป็นพิเศษ มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิตและริบทรัพย์

มาตรา 200 นิติบุคคล (คณะบุคคล) กระทำความผิดตามมาตรา 192, 194 และ 195 ในหมวดนี้, ผู้แทนนิติบุคคล (คณะบุคคล) จะต้องได้รับโทษจำคุก หรือกักขัง ไม่น้อยกว่า 5 ปี,กรณีร้ายแรงหรือเป็นเงินจำนวนมาก มีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี,กรณีร้ายแรงมากหรือเป็นเงินจำนวนมากเป็นพิเศษมีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต

3.2.2 ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

กฎหมายอาญา²⁶

²⁶ Criminal Law of the people's Republic of Vietnam Chapter 2002

Article 157 : swindling of citizens' properties

1. Any individual using whatever swindling methods to have other's properties handed to him is punishable of three months to five years of imprisonment

2. An act of following is to be sentenced three years to twelve years

A. in case a loving is made out of such swindling or such infraction is undertaken by an organized group

มาตรา 157 การฉ้อโกงทรัพย์สินของพลเมือง

1.บุคคลใดหากใช้เล่ห์เหลี่ยม โกงก หลอกหลวง เอาทรัพย์สินของคนอื่นมาเป็นของตน จะถูกลงโทษจำคุก 3 เดือน ถึง 5 ปี

2.การกระทำผิดใดหนึ่งดังต่อไปนี้จะถูกลงโทษจำคุก 3 ปี ถึง 12 ปี

ก. มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือทำเป็นอาชญา

ข. ใช้เล่ห์เหลี่ยมแบบโหดร้ายอันตราย(การหลอกหลวงที่ซับซ้อน)

ค. ฉ้อโกงทรัพย์สินที่มีมูลค่าเสียหายอย่างมาก

ง.การกระทำที่ไม่เข็ดหลาบ

3.ในกรณีการกระทำผิดที่มีมูลค่าเสียหายมาก เป็นพิเศษจะถูกลงโทษจำคุก แต่ 10 ปี ถึง 20 ปี หรือลงโทษตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

องค์ประกอบของการกระทำผิดประกอบด้วย

1 ด้านภาวะวิสัย Objective

เป็นการใช้เล่ห์เหลี่ยม โกงก หลอกหลวง เพื่อเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่น นั้น หมายความว่า ทำทุกวิถีทางที่เป็นการปิดบังความจริงเพื่อทำอย่างไรให้เจ้าของทรัพย์สินหลงเชื่อ คิดว่าเป็นความจริง แล้วได้มอบทรัพย์สินให้ผู้นั้นไป

2 ด้านอัตวิสัย Subjective

เจตนาโดยตรง เพราะจุดประสงค์ เป้าหมาย เพื่อผลประโยชน์

3 ด้านวัตถุประสงค์

B. Serious danger Sending

C. in case of substantial losses

D. An act of Recidivism

3. in case of serious substantial losses is to be sentenced ten years to twenty years imprisonment or life imprisonment or death penalty

ทำให้กรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นได้รับความเสียหาย มีผลกระทบไม่ดีต่อความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

4 เจ้ากรรม

ไม่ว่าบุคคลใดที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สำหรับบุคคลที่ยังไม่ทันเป็นวัยรุ่น มีกระเสียนอายุแต่ 14 16 ปี จะมีความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่มีการกระทำผิดมีความเสียหายมากเท่านั้น (ที่กำหนดไว้ในข้อ 2 และ 3)

3.2.3 กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา²⁷

²⁷ New York State Consolidated Law

● Penal

ARTICLE 190

OTHER FRAUDS

Section 190.60 Scheme to defraud in the second degree.

190.65 Scheme to defraud in the first degree.

S. 190.60 Scheme to defraud in the second degree.

1. A person is guilty of a scheme to defraud in the second degree when he engages in a scheme constituting a systematic ongoing course of conduct with intent to defraud more than one person or to obtain property from more than one person by false or fraudulent pretenses, representations or promises, and so obtains property from one or more of such persons.

2. In any prosecution under this section, it shall be necessary to prove the identity of at least one person from whom the defendant so obtained property, but it shall not be necessary to prove the identity of any other intended victim.

Scheme to defraud in the second degree is a class A misdemeanor.

รวบรวมกฎหมายของรัฐนิวยอร์ก

กฎหมายอาญา

มาตรา 190 การฉ้อโกงอื่น ๆ

ข้อ 190.60 แผนการฉ้อโกงในลำดับรอง

ข้อ 190.65 แผนการฉ้อโกงในขั้นต้น

ข้อ 190.60 แผนการฉ้อโกงในลำดับรอง บัญญัติว่า

1. บุคคลจะต้องรับโทษ จากแผนการฉ้อโกงในระดับที่รองลงมา เมื่อบุคคลนั้นได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรวางแผนการ ซึ่งประกอบด้วยเจตนาที่จะฉ้อโกงบุคคลมากกว่า 1 คน หรือ

S. 190.65 Scheme to defraud in the first degree.

1. A person is guilty of a scheme to defraud in the first degree when he: (a) engages in a scheme constituting a systematic ongoing course of conduct with intent to defraud ten or more persons or to obtain property from ten or more persons by false or fraudulent pretenses, representations or promises, and so obtains property from one or more of such persons; or (b) engages in a scheme constituting a systematic ongoing course of conduct with intent to defraud more than one person or to obtain property from more than one person by false or fraudulent pretenses, representations or promises, and so obtains property with a value in excess of one thousand dollars from one or more such persons.

2. In any prosecution under this section, it shall be necessary to prove the identity of at least one person from whom the defendant so obtained property, but it shall not be necessary to prove the identity of any other intended victim.

Scheme to defraud in the first degree is a class E felony.

เพื่อที่จะแสวงหาทรัพย์สินจากบุคคลมากกว่า 1 คน โดยทุจริต โดยการหลอกลวงหรือการแสดงตน หรือการให้คำมั่นสัญญาและเป็นเหตุได้รับทรัพย์สินไปจากผู้นั้น หรือบุคคลอื่น ๆ

2. ในการดำเนินคดีภายใต้มาตรานี้ จำเป็นที่จะต้องมีการพิสูจน์หลักฐานจากผู้ที่ จำเลยได้รับทรัพย์สินไปจากบุคคลนั้นอย่างน้อย 1 คน แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงว่าจำเลยตั้งใจ ที่จะหลอกลวงผู้เสียหายคนอื่น

แผนการฉ้อโกงในระดับรองนี้ เป็นความผิดอาญาในระดับที่ไม่ร้ายแรง

ข้อ 190.65 แผนการฉ้อโกงในขั้นต้น

1. บุคคลจะต้องรับโทษ จากการแผนการฉ้อโกงในขั้นต้น เมื่อผู้นั้น

(ก) ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนการ ซึ่งประกอบด้วยเจตนาที่จะฉ้อโกงบุคคล ตั้งแต่สิบคนขึ้นไป หรือเพื่อที่จะแสวงหาทรัพย์สินจากบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปโดยทุจริต โดยการ หลอกลวงหรือการแสดงตน หรือการให้คำมั่นสัญญาและเป็นเหตุได้รับทรัพย์สินไปจากบุคคลตั้งแต่ หนึ่งคนขึ้นไป

(ข) ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนการ ซึ่งประกอบด้วยเจตนาที่จะฉ้อโกงบุคคล มากกว่า 1 คน หรือเพื่อที่จะแสวงหาทรัพย์สินจากบุคคลมากกว่า 1 คน โดยทุจริต โดยการหลอกลวง หรือการแสดงตน หรือการให้คำมั่นสัญญาและเป็นเหตุได้รับทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 1,000 ดอลลาร์ ไปจากบุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป

2. ในการดำเนินคดีภายใต้มาตรานี้ จำเป็นที่จะต้องมีการพิสูจน์หลักฐานจากผู้ที่ จำเลยได้รับทรัพย์สินไปจากบุคคลนั้นอย่างน้อย 1 คน แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงว่า จำเลยตั้งใจ ที่จะหลอกลวงผู้เสียหายคนอื่น

แผนการฉ้อโกงในขั้นต้นนี้ เป็นความผิดอาญาร้ายแรง

3.3 รูปแบบของการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกง

3.3.1 การฉ้อโกงในรูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่

“ธุรกิจแชร์ลูกโซ่” หรือ “แชร์ลูกโซ่” หรือ “กิจการเงินต่อเงิน” หมายถึงรูปแบบการดำเนินธุรกรรมที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้จากการระดมทุนเป็นหลัก โดยมีการสัญญาในการเข้าร่วมธุรกิจว่าจะตอบแทนผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าเงินลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการมักอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป เพื่อปันรายได้แจกจ่ายผู้ร่วมธุรกิจอย่างทั่วถึงแต่ผลของมันคือ การที่ให้ผลตอบแทนในช่วงต้น ๆ ก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดการร่วมธุรกิจต่อเนื่องจนเมื่อถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมทุนสำเร็จแล้วก็จะหาทางปิดตัวไปเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายผลประโยชน์ในภายหลัง ๆ หรืออาจจะดำเนินการต่อเนื่องจนกว่าฐานที่เข้ามาหรือผู้เข้าร่วมธุรกิจที่เข้ามาในช่วงหลังจะไม่พอหมุนเวียนเงินตอบแทนให้กับคนที่มาก่อนได้ก็จะเริ่มปิดตัวลง²⁸

จากลักษณะที่กล่าวมากลุ่มคณาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ลักษณะดังกล่าวถือเป็นการจัดคิวเงิน คือ เป็นเพียงวิธีโยกย้ายเงิน ไม่ได้มีการนำไปลงทุนหรือปล่อยกู้แต่ประการใด เนื่องจากเงินทุกบาทเหมือนกันหมด ดังนั้น เวลามีการจ่ายดอกเบี้ยแก่ประชาชนที่นำเงินมาซื้อหุ้นจากแชร์ ก็ยอมนำเงินของผู้อื่นหรือเงินต้นของผู้ฝากเองมาจ่ายได้ การจัดคิวเงินก็คือวิธีการโกงอย่างหนึ่งในวงการการเงินนั่นเอง²⁹

ลักษณะและวิธีการดำเนินงาน การหาสมาชิกและการจ่ายผลประโยชน์ของธุรกิจแชร์ลูกโซ่นั้น ผู้กระทำผิดมักจะกระทำในรูปแบบของนิติบุคคล เช่น บริษัทจำกัด มีการลงทุนโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ หรือทำแผ่นพับ ใบปลิว ชักชวนให้ประชาชนมาสมัครเป็นสมาชิกและนำเงินมาร่วมลงทุน โดยสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินสูงกว่าเงินที่ลงทุนไว้ครั้งแรก มี

²⁸ www.ecid.police.go.th อ้างถึงสุพัตรา แผนวิชิต, “ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : ศึกษากรณีพัฒนาการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2534,” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544)

²⁹ กลุ่มคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “แชร์แม่หม้ายกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ,” *วารสารธรรมศาสตร์* 13 (ธันวาคม 2527) :หน้า169.

กำหนดการให้ผลประโยชน์ตอบแทนภายใน 7 วัน, 15 วัน หรือ 30 วันแล้วแต่กรณี เช่น ลงทุนครั้งแรก 3,000 บาท ภายในระยะเวลา 30 วัน จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นเงิน 4,500 – 5,000 บาท เป็นต้น โดยมีการนำสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาบังหน้าว่าเป็นการซื้อขายสินค้า และให้สมาชิกที่นำเงินมาร่วมลงทุนแพร่ข่าวให้กับบุคคลอื่นได้รับทราบถึงแผนการร่วมลงทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับเพื่อให้บุคคลนั้น ๆ นำเงินมาลงทุน การดำเนินธุรกิจจะนำเงินจากผู้ลงทุนรายหลังมาจ่ายให้กับผู้ลงทุนรายแรกหมุนเวียนกันไปในลักษณะที่เรียกว่า “แชร์ลูกโซ่” โดยผู้กระทำผิดรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะได้รับผลกำไรเพียงพอที่จะนำเงินมาจ่ายในอัตราที่กำหนดให้ จนในที่สุดเมื่อผู้นำเงินมาร่วมลงทุนด้วยเป็นจำนวนมาก ผู้กระทำความผิดก็จะปิดกิจการหลบหนีไป

ส่วนใหญ่วิธีการดำเนินงานของแชร์ลูกโซ่จะเริ่มจากวงแคบ ๆ จากเพื่อนคนใกล้ชิดแล้วค่อย ๆ ขยายตัวไปรอบนอก จนถึงขั้นควบคุมไม่ได้ เพราะจะเริ่มออกสู่วงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ การหาสมาชิกก็จะใช้วิธีสร้างภาพลวงว่าน่าล่อมให้เกิดความเชื่อ และการจ่ายผลประโยชน์กับสมาชิกในระดับต้น ๆ หรือใกล้ชิดเป็นส่วนใหญ่เพื่อโฆษณาชวนเชื่อ อีกข้อหนึ่ง คือ สมาชิกเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นคนสนิทของกลุ่มผู้ก่อตั้งแชร์ลูกโซ่อยู่แล้ว ย่อมมีผลประโยชน์คาบเกี่ยวกันมากมาย ดังนั้น จึงสามารถที่จะสร้างภาพลวงร่วมกันได้ สุดท้ายเมื่อได้ระดมทุนตามประสงค์แล้วก็จะปิดตัวลง ซึ่งสมาชิกระดับใกล้ชิดก็จะไม่เสียประโยชน์ใด ๆ ส่วนคนที่ตกเป็นเหยื่อจะเป็นผู้เสียหายและตามตัวผู้รับผิดชอบไม่ได้ เพราะจะหลบหนีหายไป ครั้นจะมาหาข้อมูลจากสมาชิกระดับผู้นำก็เปล่าประโยชน์เพราะได้ปิดปากตัวเองแล้วจากผลประโยชน์คาบเกี่ยวกันกับผู้ดำเนินธุรกิจแชร์ลูกโซ่

โดยทั่วไปแล้วสามารถประมวลวิธีการกระทำความผิดของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้ดังนี้³⁰

1. แพร่ข่าว โฆษณา ด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอาศัยผู้ที่หลงเชื่อในคำกล่าวชักชวนและนำเงินมาให้กู้ยืมอยู่แล้วนั่นเอง พุดคุยกันปากต่อปากต่อ ๆ กันไปเป็นเครื่องมือแพร่ข่าวด้วยในลักษณะที่เป็น “ตัวกลางผู้บริสุทธิ์” (INNOCENT AGENT) รวมทั้งตั้งพรรคพวก

³⁰ บัญญัติ วิสุทธีมรรค, “การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน,” วารสารอัยการ 114 (กุมภาพันธ์ 2533) : หน้า 90 – 91.

หรือผู้ที่มาให้กู้ยืมอยู่แล้วนั่นเองเป็นหัวหน้าสายออกไปชักชวนประชาชนให้นำเงินมาให้กู้ยืมเพิ่มมากขึ้น โดยให้ผลประโยชน์คิดเป็นอัตราร้อยละของเงินที่หามาให้กู้ยืมเพิ่ม และได้กระทำวิธีการนี้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย

2. แอบอ้างว่ามีกิจการที่มีรายได้ดีมาก เช่น ตั้งบริษัทค่าน้ำมันทั้งในและนอกประเทศ ตั้งบริษัท คอมโมดิตี้ (ซื้อขายสินค้าล่วงหน้า) ทำการค้าที่ดิน ฯลฯ โดยในการนี้ได้กระทำการอื่น ๆ ประกอบด้วยให้สมจริง เช่นตั้งบริษัทที่มีชื่อทำนองเดียวกับกิจการที่แอบอ้างนั้นขึ้นมา บางรายมีอุปกรณ์การค้าประเภทนั้นติดตั้งไว้โฆษณาด้วย เช่น ตารางราคาสินค้า เครื่องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนมีพนักงานและสถานที่ทำงานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งความจริงแล้วมิได้ทำกิจการอะไรเลย แต่ก็มีบางรายที่ทำธุรกิจเช่นนั้นบังหน้าไว้เพียงร้อยละ 10 ของกิจการที่แอบอ้าง

3. ทูกรายจะใช้วิธีการสำคัญเป็นเครื่องมือในการชักชวนก็คือ การเอาผลประโยชน์เป็นเครื่องล่อ โดยให้ผลประโยชน์ต่อเดือนสูงมากถึงร้อยละ 6 - 10 ซึ่งจะทำให้ผู้ให้กู้ยืมอยากได้ผลประโยชน์มากกว่าการที่จะคิดคำนึงถึงความเป็นไปได้ของกิจการที่แอบอ้าง อีกทั้งจ่ายผลประโยชน์นี้ให้ตรงเวลาแน่นอนทุกเดือนไม่มีผิดพลาด ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รู้เห็นมากขึ้น

4. ความจริงแล้วผู้ที่กระทำการเหล่านี้ไม่ได้ประกอบธุรกิจที่จริงจัง หากแต่นำเอาเงินที่รับกู้ยืมมาหมุนเวียนจ่ายเป็นดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้ยืมรายนั้นเองหรือรายอื่น ในลักษณะ "งูกินหาง" ด้วยซึ่งบางท่านเรียกวิธีการเช่นนี้แตกต่างออกไป เช่น การจัดคิวเงิน ธุรกิจเงินต่อเงิน เป็นต้น ก็มีความหมายถึงวิธีการเดียวกันนี้ เหตุที่ธุรกิจเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ก็เพราะต้นเงินผู้ให้กู้ยืมเงินมานั้น สามารถทยอยจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ได้นานนับสิบเดือน และหากหาผู้มาให้กู้ยืมเงินได้เพิ่มขึ้นเดือนละประมาณร้อยละ 6 - 10 ของเงินที่กู้ยืมอยู่เดิมก็จะสามารถดำรงอยู่ได้ตลอดไป โดยการขยายฐานขึ้นไปเป็นรูปปิรามิด (PYRAMID) และผู้ดำเนินการบางรายได้อาศัยกลไกของธนาคารที่ไม่มีส่วนรู้เห็นด้วยเป็นเครื่องมือด้วย โดยการนำเงินที่รับกู้ยืมมาไปฝากเข้าไว้ในประเภทบัญชีออมทรัพย์ แล้วจ่ายเช็คออกไปเป็นดอกเบี้ยทางบัญชีกระแสรายวันที่เปิดคู่กันไว้แล้วโอนเงิน

ต้นที่รับกู้ยืมมาและฝากไว้ในบัญชีออมทรัพย์นั้นไปเข้ากระแสรายวัน ซึ่งจะเห็นวิธีการหมุนเวียนนำเงินต้นมาจ่ายดอกเบี้ยได้อย่างชัดเจน

3.3.2 อาศัยรูปแบบของธุรกิจขายตรง

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงเข้ามาโดยอาศัยรูปแบบการขายตรง MLM หรือ (Multi Level Marketing) หรือการขายตรงแบบตลาดหลายชั้นนั้น ได้มีการนำเอาธุรกิจการขายตรงเข้ามาบังหน้า หรือแค่จัดฉากเพื่อเป็นเครื่องมือดึงเงินเข้าระบบ ทำให้เกิดเป็นภาพซ้อนที่ไม่ชัดเจนว่าระบบการขายตรงแบบตลาดหลายชั้นต่างกับแชร์ลูกโซ่อย่างไร

เพื่อเป็นข้อสังเกตในการตรวจสอบ หรือในการพิจารณา ผู้เขียนจึงขอยกตารางเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของระบบการขายตรงแบบตลาดหลายชั้นกับแชร์ลูกโซ่ดังต่อไปนี้³¹

ระบบขายตรงแบบตลาดหลายชั้น	ระบบปิรามิดหรือแชร์ลูกโซ่
1. ค่าธรรมเนียมในการเริ่มต้นธุรกิจใช้เงินลงทุนต่ำเป็นค่าสมาชิก และชุดคู่มือการดำเนินธุรกิจเท่านั้น	1. ค่าธรรมเนียมในการสมัครใช้เงินลงทุนสูงผู้สมัครจะถูกหลอกให้จ่ายค่าฝึกอบรมและค่าซื้อสินค้าเกินความจริงผลกำไรส่วนใหญ่มาจากค่าสมาชิก
2. จำหน่ายสินค้าหลายชนิดที่มีคุณภาพสูง ยอดขายจะมาจากยอดการจำหน่ายสินค้าได้ซ้ำอีกเรื่อย ๆ เน้นความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ บริษัทจะใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อทำการวิจัยค้นคว้าและพัฒนาคุณภาพ	2. ไม่สนใจที่จะจำหน่ายสินค้าและคุณภาพ ส่วนใหญ่มักจะเป็นสินค้าต่ำ รายได้ส่วนใหญ่จากการสมัครสมาชิกซึ่งต้องถูกบังคับซื้อสินค้าที่มีราคาสูงและเป็นจำนวนเงินมาก
3. รับประกันคุณภาพและความพอใจในตัว	3. ไม่มีนโยบายที่จะซื้อสินค้ากลับคืนเพราะอาจจะ

³¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติ

ระบบขายตรงแบบตลาดหลายชั้น	ระบบปิรามิดหรือแชร์ลูกโซ่
<p>สินค้าโดยการคืนเงิน</p> <p>4. ตระหนักถึงการดำเนินธุรกิจในระยะยาวในทุกสาขา ทุกประเภท สิ่งนี้สำคัญมาก เพราะบริษัทมีความรับผิดชอบต่อผู้ขาย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินธุรกิจอย่างแท้จริง</p> <p>5. การจ่ายผลตอบแทน รายได้และตำแหน่งจะขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้ขาย นั่นคือ รายได้มาจากยอดขายที่ขายสินค้าได้</p> <p>6. การก่อตั้งธุรกิจขึ้นอยู่กับการขายสินค้า คุณภาพซึ่งคุ้มค่ากับที่จ่ายไป ผู้ขายจะให้ความสนใจในการขยายให้กว้างออกไป</p> <p>7. มีนักขายอิสระที่อาศัยการขายสินค้าเพื่อสร้างรายได้</p> <p>8. มีกฎระเบียบที่เข้มงวดในการดำเนินธุรกิจ และไม่ต้องให้ผู้ขายกักตุนสินค้า</p> <p>9. การขายจะเน้นในเรื่องการขายสินค้าและการให้บริการหลังการขายอย่างต่อเนื่อง</p> <p>10. ธุรกิจถูกต้องตามกฎหมายและเป็นการขาย</p>	<p>ทำให้ระบบปิรามิดล้มครืนลงได้</p> <p>4. มีนโยบายจรรยาบรรณในระยะเวลานาน ผู้เข้าร่วมจำนวนมากที่ฐานของปิรามิดจะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่คนเพียงไม่กี่คนที่อยู่ในระดับจุดยอดของปิรามิด ซึ่งธุรกิจแบบนี้ไม่สามารถอยู่ได้ยืนยาว</p> <p>5. ตำแหน่งระบบนี้ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำยอดขายแต่อาจได้มาด้วยวิธีอื่นได้เช่น การใช้อิทธิพล หรือเงินซื้อตำแหน่ง</p> <p>6. ระบบนี้ไม่เน้นการขายสินค้าให้กับผู้บริโภค แต่ผลกำไรมาจากสมาชิกใหม่ ซึ่งต้องซื้อสินค้าเพราะถูกบังคับให้ซื้อตามระบบสมาชิกใหม่จะต้องแบกรับภาระสินค้าที่ตนขายไม่ได้และเมื่อปิรามิดล้มลงตนก็จะไม่ได้รับเงินลงทุนกลับคืน</p> <p>7. ผู้ขายในระบบนี้มักจะไม่เข้าใจถึงการสร้างรายได้ที่แท้จริง แต่หวังเพียงผลตอบแทนระยะสั้น</p> <p>8. ผู้เข้าร่วมจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการสมัครสูงหรือจ่ายสินค้าโดยถูกบังคับให้ซื้อในตอนสมัคร</p> <p>9. ในระบบนี้จะเน้นการรับสมัครใหม่เป็นหลักและบังคับให้ซื้อสินค้าเมื่อสมัครแต่จะไม่สนใจในการขายสินค้าจริงหรือการให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้า</p> <p>10. เป็นระบบที่ผิดกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ</p>

ระบบขายตรงแบบตลาดหลายชั้น	ระบบปิรามิดหรือแชร์ลูกโซ่
สินค้าอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากการขายตามเคาน์เตอร์ในห้างสรรพสินค้าหรือการขายปลีก	เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป และหลายประเทศในเอเชีย

3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

เนื่องจากสังคมได้พัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง รูปแบบของอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจ หรือเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ มาผสมผสานกับการกระทำผิด จนอยากในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย และบางครั้งก็มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเกี่ยวพันกันหลายประการ อันเข้าลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมในลักษณะนี้ถูกเรียกว่า เป็นอาชญากรรมคอเชือกขาว อาชญากรรมทางธุรกิจ และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ³²

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจคือการกระทำผิดต่อกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้จำกัดเฉพาะความผิดทางอาญาเท่านั้น ผู้กระทำผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพในทางสังคมมีตำแหน่งหน้าที่การงาน และรู้³³ การประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นเป็นไปเพื่อมุ่งประทุษร้ายต่อทรัพย์ คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากมีการประทุษร้ายต่อร่างกาย หรือชีวิตเกิดขึ้นนั้นไม่ใช่จุดมุ่งหมายเป็นเพียงวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และอาชญากรรมที่แอบแฝงมากับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นคือ แชร์ลูกโซ่ การดำเนินการของอาชญากรรมประเภทนี้สร้างความเสียหายแก่ประชาชนอย่างมากมายมหาศาล

³² พวงจิตต์ อธิคมนันทร, สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ, (กรุงเทพ : รามคำแหง, 2526), หน้า 52. อ้างถึง ร.ศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549), หน้า 3.

³³ ร.ศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549) หน้า 9.

และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แชร่ลูกโซ่คือการร่วมกิจการอาศัยเงินลงทุนจำนวนไม่มากนัก แต่อัตราตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินการซึ่งชนวนว่าจะได้รับนั้นมีจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่พอมีความสามารถหาเงินมาร่วมลงทุนได้ และสามารถหาสมาชิกเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ขยายกิจการให้กว้างขวางซึ่งเป็นความประสงค์ของผู้ดำเนินการ คือเป็นการหลอกเอาเงินจากประชาชนผู้ละโมภโง่ เซลาเบาปัญญาหรือเพื่อรวบรวมเงินกองทุนเพื่อนำไปประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมาย หรือวิธีการดำเนินการที่จะป้องปราบหรือปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าว ให้ทันต่อสถานการณ์รวมทั้งภาครัฐยังไม่ให้ความสำคัญ ในการป้องปราบและปราบปรามการกระทำผิดนี้เองอย่างจริงจังหรืออย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้จัดให้มีการเล่นแชร์แตกออกไปเป็นอีกหลายๆ รูปแบบ หรือหลายๆ วิธี ถึงว่าประเทศไทยจะได้ตราพระราชบัญญัติ การเล่นแชร์ พ.ศ.2534 ออกมาบังคับใช้ก็ตาม แชร่ลูกโซ่ก็ไม่ได้อยู่ได้บังคับของพระราชบัญญัติ แต่พฤติการณ์หรือการกระทำของผู้จัดให้เล่น ผู้สนับสนุนการกระทำเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 ถึงกระนั้น พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และแก้ไขเพิ่มเติม ก็ปรากฏข้อบกพร่องในหลายจุด และมีความไม่ทันสมัยบางประการส่งผลให้กฎหมายฉบับนี้ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้³⁴

3.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติของพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527

3.4.1.1 บทบัญญัติมาตรา 4

ก. ผลประโยชน์ตอบแทน

มาตรา 4 บัญญัติว่า "ผู้ใด โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ในการกักเงิน ตนหรือบุคคล

³⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 187.

ใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

(1) ชื่อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(2) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย"

แต่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 การระดมทุนด้วยวิธีการหมุนเวียนเงินนี้จะเป็นความผิดได้ก็ต่อเมื่อ ผู้ผู้ตกลง "จะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้" ดังนั้นจึงทำให้การระดมทุนด้วยการหมุนเวียนเงิน ซึ่งผู้ผู้ตกลง "จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ในอัตราที่เท่ากันหรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้" ไม่เป็นความผิด

ซึ่งหากเกิดกรณี ผู้ผู้ตกลง "จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ในอัตราที่เท่ากันหรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้" และมีประชาชนมาให้กู้ยืมเงินจำนวนมาก ต่อมาผู้ผู้ได้นำเงินที่ได้กู้ยืมหลบหนีไป ผลกระทบก็จะเกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ และ เกิดความเสียหายแก่

ประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงินนั้นเช่นเดียวกับงานที่ตกลงจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้³⁵

3.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมาย

องค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มีด้วยหลายองค์กร คือ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานอัยการสูงสุด ศาล กรมบังคับคดี กรมราชทัณฑ์ และที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ³⁶

เนื่องจากปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของไทยได้มีการพัฒนาลักษณะยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น ในขณะที่กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ มักจะล้าหลัง และไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันกับสภาพการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ การหย่อนประสิทธิภาพของเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะขาดความเข้าใจในระบบธุรกิจสมัยใหม่หรือวิทยาการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งผู้ประกอบการนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจและกระทำความผิดด้วย อีกทั้งเจ้าพนักงานของรัฐมีการโยกย้ายตำแหน่งเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีการทางราชการ ซึ่งอาจทำให้ผู้มีความรู้ความชำนาญงานเฉพาะด้านถูกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่อื่นก็ช่วยให้มีการละเมิดต่อกฎหมายมากขึ้น กล่าวคือ ความบกพร่องของกฎหมายและกลไกของรัฐในการดำเนินคดีอาญาเปิดช่องให้มีการกระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนมากมักเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษและอาศัยโอกาสในวิชาชีพของตนเองเข้าดำเนินการ³⁷ เช่น ผู้กระทำความผิดที่ขอบโกงธนาคาร ต้องรู้

³⁵ สันติ นรัจฉริยาการ, "อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 90.

³⁶ กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 (โปรดดูในภาคผนวก ข)

³⁷ สันติ นรัจฉริยาการ, "อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 97.

ระบบของการธนาคารเป็นอย่างไร หรือถ้าจะฉ้อโกงโดยวิธีการส่งสินค้า ต้องเข้าใจทั้งระบบธนาคาร และระบบการขนส่ง ซึ่งสลับซับซ้อนและยากแก่การสอบสวน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากการสอบสวนต้องเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมากและในความสลับซับซ้อนต้องใช้บุคลากรจำนวนมากที่มีความถนัด ทั้งต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องยาวนาน แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักทำการสอบสวนให้เสร็จโดยเร็ว เพราะว่ายังมีคดีอาญาอื่น ๆ อีกมาก จึงทำให้ผลการสอบสวนไม่สมบูรณ์ เมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนพร้อมกับความเห็นควรสั่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการอาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่พนักงานอัยการก็เข้ามามีบทบาทหลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว ซึ่งเป็นการล่าช้าเกินไป พนักงานอัยการไม่อาจเข้าวางรูปคดีและแสวงหาพยานหลักฐานได้ เมื่อพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการเสนอต่อศาลไม่เพียงพอที่จะฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง ที่สำคัญคือ การกระทำความผิดที่สอบสวนนั้นมีพยานหลักฐานสนับสนุนแน่นแฟ้นเพียงใด เมื่อพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการเสนอต่อศาลไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำความผิด ตามหลักกฎหมายอาญาที่ต้องพิจารณาคดีโดยเคร่งครัด ศาลจึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย และพิพากษายกฟ้อง ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกขัดแย้งว่า กระบวนการยุติธรรมของไทยขาดประสิทธิภาพ เพราะไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้จริง

ความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผิดที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มีประชาชนเป็นจำนวนมากต้องได้รับความเสียหายเป็นเงินหลายล้านบาทจากความผิดประเภทนี้ นับเป็นการทำลายเศรษฐกิจของประเทศ จากลักษณะการกระทำความผิดที่หลากหลายและมีขอบเขตค่อนข้างกว้างขวางนี้ จึงทำให้ล่าช้า แต่ตำรวจฝ่ายเดียวที่จะดำเนินการสอบสวนความผิดประเภทนี้คงไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ควรจะให้ประชาชนได้มีความรู้เกี่ยวกับภัยของอาชญากรรมประเภทนี้ และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงรูปแบบอาชญากรรมใหม่ ๆ แบบใดที่จะเกิดขึ้นก่อนที่ประชาชนจะตกเป็นเหยื่อแล้ว ในการปฏิบัติงานตำรวจควรต้องให้ความร่วมมือและประสานงานกับพนักงานอัยการอย่างใกล้ชิด

3.4.3 ปัญหาการวินิจฉัยความผิด

ผู้เขียนมีความเห็นว่า พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 นั้น มีความซ้ำซ้อนกันในบทบัญญัติมาตรา 5 และมาตรา 14³⁸ ในกรณีที่บุคคลไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3)³⁹ เนื่องจากในมาตรา 5 ได้กำหนดข้อสันนิษฐานไว้ว่าหากบุคคลใดมีพฤติกรรมว่าได้กระทำการตามมาตรา 5 (1) และบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) ให้ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 ซึ่งจะมีโทษตามมาตรา 12 คือ จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ แต่บทบัญญัติในมาตรา 14 ก็กำหนดไว้สำหรับบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) เช่นเดียวกัน โดยมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนและปรับไม่เกินสามหมื่นบาทถ้วน

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 5 และมาตรา 14 มีความซ้ำซ้อนกัน จึงมีปัญหาว่าจะใช้มาตราใดใช้บังคับ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าอาจจะแยกออกได้เป็น 2 กรณี กรณีแรก หากบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) และบุคคลนั้นได้กระทำ

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

³⁹ มาตรา 7 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ใดได้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือ กระทำการตามมาตรา 5 (1) หรือ (2) (ก) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือเรียกให้ผู้นั้นหรือบุคคลใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การตรวจสอบถึงการกักเงิน มาให้ด้วยคำ

(2) สั่งให้บุคคลดังกล่าวตาม (1) รายงานสภาพกิจการของตนตลอดจนสินทรัพย์และหนี้สินทั้งหมดของตน

(3) สั่งให้บุคคลดังกล่าวตาม (1) นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการกักเงินมาตรวจสอบ

การดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 5 (1) ด้วย กรณีนี้ก็ให้บุคคลนั้นรับโทษตามมาตรา 12 ในความผิดฐานกั๊ยมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ส่วนหากเป็นกรณีที่สอง คือ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) แต่ไม่มีพฤติกรรมตามมาตรา 5 (1) ก็ให้รับโทษตามมาตรา 14 โดยทางปฏิบัติขณะนั้นนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการฟ้องควบผู้ต้องหว่ากระทำ ความผิดทั้งมาตรา 5 และ 14 ไปก่อน ซึ่งในประเด็นนี้กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ พบว่ายังเป็นปัญหาอยู่

3.4.4. ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ปัญหาการดำเนินคดี

ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์⁴⁰ พันตำรวจเอกสมพร แดงดี, อดีตรองผู้กำกับการ 2 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีกั๊ยมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยแยกพิจารณาปัญหาตามประเภทของพยานหลักฐาน ซึ่งได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ ดังนี้

กรณีพยานบุคคล

ปัญหาที่พบมากที่สุดคือปัญหาเรื่องของความร่วมมือ ในขณะที่เจ้าพนักงานต้องการได้ข้อเท็จจริง ต้องการได้เอกสารจากตัวผู้เสียหายเหล่านั้นมาประกอบเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี แต่ตัวผู้เสียหายเองกลับไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะให้พยานหลักฐานแก่เจ้าพนักงานดีหรือไม่ เหตุเพราะตนเป็นผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวงด้วย จึงมีความหวังที่จะได้เงินคืน มักไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะทราบว่าจะมีการจับผู้ประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่แล้ว โอกาสที่ตนจะได้เงินคืนย่อมมีน้อยลงไป เนื่องจากต้องมีการเฉลี่ยคืนกับผู้เสียหายรายอื่น

⁴⁰ สัมภาษณ์ พันตำรวจเอกสมพร แดงดี, อดีตรองผู้กำกับการ 2 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, 24 กุมภาพันธ์ 2550.

นอกจากนั้นสาเหตุของการไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานอาจสืบเนื่องมาจากตัวผู้เสียหายนั้นในขณะที่ตนตกเป็นผู้เสียหายหรือตกเป็นเหยื่อ แต่อีกสถานะหนึ่งตนก็อาจจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ต้องหาว่าได้ร่วมกระทำผิดเช่นกัน เพราะตนอาจเป็นผู้ชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมในธุรกิจแชร์ลูกโซ่ด้วย เช่น การเป็นแม่ทีม หรือหัวหน้าสาย ซึ่งเป็นลักษณะของกิจการเงินต่อเงิน ที่ใช้เหยื่อไปล่อเหยื่อมาอีกทีหนึ่ง การขัดทอจึงมักจะขัดทอไปสู่เหยื่อที่ใกล้ที่สุด ทำให้อยู่ในสภาพกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ครั้นจะพูดความจริงก็เกรงว่า อาจจะถูกเป็นผู้ต้องหา ถ้าไม่พูดความจริงก็ถือได้ว่าปกปิดการกระทำผิด จากการปฏิบัติงานของกองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีพบว่าผู้เสียหายบางรายใช้วิธีหลบเลี่ยงไปเลย ไม่มาพบ ไม่มาให้ปากคำ ซึ่งทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ยากขึ้น

กรณีพยานเอกสาร

เนื่องจากการดำเนินคดีธุรกิจแชร์ลูกโซ่ มักจะเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมากมีทั้งเอกสารประกอบการสมัครเป็นสมาชิกหรือสมัครเข้าร่วมลงทุน เอกสารทางการบัญชี หลักฐานการเป็นสมาชิกและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานต้องใช้เวลาานานที่จะคัดแยกเอกสารว่าเอกสารส่วนไหนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และเอกสารส่วนใหญ่ที่ไม่เกี่ยวข้อง และในบางครั้งก็เกี่ยวข้องกับลายมือชื่อ จึงทำให้ต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า ไม่ทันต่อการป้องปราบอาชญากรรมประเภทนี้ และอีกกรณีหนึ่งปัจจุบันการสื่อสารเทคโนโลยีพัฒนาไปมาก ทำให้การทำลายพยานหลักฐานสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับปัญหาที่น่าพิจารณาในประเด็นต่อไป คือ ปัญหาเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และปัญหาเรื่องต้นฉบับพยานเอกสาร เนื่องจากปัจจุบันการประกอบธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้พัฒนารูปแบบไปมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อในการกระทำความผิด เช่น อาจมีการประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนโดยผ่านทางเว็บไซต์ หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) หรือการให้สมัครสมาชิกผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) หรือทางโทรสาร (Fax) เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีปัญหาว่าจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในศาลได้เพียงใดนั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา

ส่วนมากผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดมักจะทำการตกลงไกล่เกลี่ยกันก่อน เมื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐเพื่อดำเนินคดีในเวลาที่เขาเห็นว่าเข้าไปทำการสืบสวนมันก็ล่าช้าเกินไป แล้ว ฝ่ายผู้กระทำผิดยอมทำลายหลักฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการกระทำผิด ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อผู้เสียหายเกิดความลังเลว่า ตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกระทำผิดจึงมีความลังเลว่าจะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือไม่ และถ้าหากมีความเสียหายมาก มีผู้เสียหายจำนวนมากก็ยังมีปัญหาอีก เพราะว่าเจ้าหน้าที่เองก็มีงานอื่นที่ต้องทำอยู่แล้ว เมื่อเข้าไปทำการสืบสวนสอบสวนจึงทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานแบบรวบรัด การรวบรวมพยานหลักฐานอาจไม่ได้ดีตามที่ต้องการ เพราะต้องทำงานตามกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

กรณีมีผู้เสียหายจำนวนมาก และมีผู้กระทำผิดหลายคน เมื่อจับตัวผู้กระทำผิดได้จำนวนหนึ่ง ในเวลาพิจารณาคดีศาลได้เรียกพยานมาเบิกความต่อศาลแล้ว ต่อมาจับตัวผู้กระทำผิดได้อีก ก็เรียกพยานเหล่านั้นมาเบิกความต่อศาลอีก เพราะว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ได้กำหนดไว้ว่าการพิจารณาคดีต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ฉะนั้นจึงทำให้พยานมาเบิกความหลายครั้ง เบิกความซ้ำซ้อน จึงทำให้พยานบางคนไม่ยอมมาเพราะได้ให้การเบิกความไปแล้ว จึงส่งผลทำให้การพิจารณาคดีตัดสินคดีล่าช้า อีกอย่างเมื่อศาลได้ทำการตัดสินคดีแล้ว แต่มีผู้เสียหายที่ไม่รู้เข้ามาแจ้งความว่าเป็นผู้เสียหายในคดีในเมื่อผู้เสียหายทำการร้องฟ้องจำเลยก็ยกเป็นข้ออ้างว่าเป็นการฟ้องซ้ำ ด้วยเหตุว่าคดีดังกล่าวศาลได้ตัดสินแล้ว เพราะการกระทำหลายครั้งต่อคนจำนวนมาก ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ ให้ฟ้องครั้งเดียว

กรณีธุรกิจขายตรง Multi Level Marketing (MLM) มันเป็นการยากในการพิสูจน์กว่าจะพิสูจน์ได้ความก็เกิดมีความเสียหายมหาศาลแล้ว ปัญหาที่พบมากในปัจจุบันก็คือ กลุ่มคนที่ดำเนินธุรกิจแบบนี้ได้ไปหลอกลวงกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย กลุ่มแรงงานก่อสร้าง ในรูปแบบธุรกิจดังกล่าวกรณีที่ยังไม่ทันมีความเสียหายที่ชัดเจน เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการสืบสวนจึงเกิดการต่อต้านจากกลุ่มคนเหล่านั้น เพราะเขาคิดว่าเขาไม่ได้รับความเสียหาย พวกเขาไม่ได้ถูกหลอกลวง

ข้อใดก็ตาม เมื่อเป็นดังนั้นก็เจ้าหน้าที่จะดำเนินคดีทำการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ผู้กระทำผิดก็ได้ทำลายพยานวัตถุไปแล้ว

วิธีทางแก้ไขต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า แหล่งสินค้ามาจากที่ใด ธุรกิจดำเนินถูกต้องตามระเบียบการถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพราะว่าธุรกิจขายตรงนี้ก่อนที่จะดำเนินธุรกิจ ต้องได้รับการขออนุมัติจากคณะกรรมการรูปแบบขายตรงและตลาดขายตรง ดังนั้นต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าการดำเนินธุรกิจได้ดำเนินไปตามรูปแบบที่คณะกรรมการอนุมัติหรือไม่

เขตอำนาจการสืบสวนของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ประเทศไทยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

ตามระเบียบของสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานของรัฐเกี่ยวกับคดีพิเศษได้กำหนดให้การกระทำผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ถ้าหากการกระทำผิดที่มีความเสียหาย 20 ล้านบาทหรือมีผู้เสียหาย 50 คนขึ้นไป ให้เป็นอำนาจการสืบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ DSI ถ้าหากมีความเสียหายที่มีมูลค่าต่ำกว่า 20 ล้านบาทหรือมีผู้เสียหายต่ำกว่า 50 คน ให้เป็นอำนาจการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และตามระเบียบดังกล่าวได้กำหนดออกไปอีกโดยใช้คำว่า "หรือมีมูลเหตุเชื่อว่า" คำว่ามีมูลเหตุเชื่อว่านี้ เป็นการใช้ดุลพินิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าจะให้อำนาจแก่หน่วยงานใดรับผิดชอบทำการสืบสวนคดี ในกรณีนี้ยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะทำการชี้ขาดได้ ปัญหาต่อมาก็คือ เมื่อเกิดข้อเท็จจริงเริ่มแรกเกี่ยวกับคดีมูลค่าความเสียหายไม่ถึง 20 ล้านบาท ในเวลาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีไป จึงพบว่ามูลค่าความเสียหายเกินกว่า 20 ล้านบาท ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะมอบคดีให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนคดีพิเศษก็จะเริ่มทำใหม่ ก็จะทำให้การดำเนินคดีล่าช้าออกไปอีก เกิดความล่าช้าในการตัดสินคดี

กรณีพยานวัตถุ

ปัญหาที่พบในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นพยานวัตถุ คือ ในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ส่วนใหญ่เป็นการเปิดบริษัทแบบฉาบฉวย โดยการเช่าอาคารสถานที่เพื่อ

เปิดกิจการเป็นการชั่วคราว รวมทั้งเช่าอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานด้วย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวมิใช่เป็นของผู้กระทำความผิด แต่เป็นของผู้อื่นที่ให้เช่าโดยสุจริต ทำให้อาจมีการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินดังกล่าวได้ง่าย และหากมีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวไป เจ้าของที่แท้จริงก็สามารถร้องขอคืนทรัพย์สินได้ ทำให้ทรัพย์สินกองกลางที่ต้องใช้สำหรับนำมาเฉลี่ยคืนแก่ผู้เสียหายลดน้อยลงไปด้วย

อีกปัญหาหนึ่งที่พบคือ การเก็บรักษาพยานวัตถุ เช่น กรณีธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่นำเอาการขายตรงมาบังหน้า พยานวัตถุที่ทำการยึดมาได้นั้นจะได้แก่ สินค้าต่าง ๆ ซึ่งจะต้องนำมาเก็บรักษาไว้และในบางกรณีจำเป็นต้องใช้สถานที่หรือใช้การเก็บรักษาเป็นการเฉพาะ เช่น เครื่องสำอาง จะต้องเก็บไว้ในที่มีอุณหภูมิพอเหมาะ มิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหายได้ ซึ่งทางราชการก็มีข้อจำกัดด้านสถานที่

3.4.6 ปัญหาเรื่องอัตราโทษชั้นสูง

พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 12 ได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ไว้มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 500,000 บาท ถึง 1,000,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

การกำหนดโทษจำคุกชั้นสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี ยังไม่น่าจะเหมาะสมกับความผิดและความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ได้กระทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนจำนวนมาก การกระทำต่อผู้เสียหายคนหนึ่งก็คือว่าเป็นความผิดกรรมหนึ่ง ผู้เสียหายแต่ละคนต่างก็ต่างถูกหลอกลวง ผู้กระทำความผิดได้มีการหลอกลวงผู้เสียหายต่างคน ต่างเวลา กัน จึงเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ดังเช่นกรณีคีนางชม้อย ทิพย์ไธ กับพวก ที่ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุก โดยเรียงกระทงลงโทษ

ให้จำคุกจำเลยทั้งสิ้น 154,005 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91⁴¹ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการลดโทษจำคุกในการกระทำความผิดหลายกรรมไว้ว่า สำหรับความผิดกระทงที่หนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 20 ปี ดังนั้น นางชม้อย ทิพย์โส จึงต้องรับโทษจำคุกเพียง 20 ปี เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีหมายเลขดำที่ 5336/2533 คดีหมายเลขแดงที่ 271/2535 พนักงานอัยการโจทก์ บริษัท พี.เอส.บี.แมนเนจเม้นท์คอร์ปอเรชั่น จำกัด กับพวก จำเลย (คดีถึงที่สุดในชั้นอุทธรณ์)

จำเลยกับพวกชักชวนให้ประชาชนทั่วไปให้นำเงินมาร่วมลงทุน โดยอ้างว่าได้จัดตั้งบริษัทเพื่อดำเนินกิจการค้าพืชไร่โดยส่งไปต่างประเทศ และจะให้ผลตอบแทนแก่ผู้ร่วมลงทุนในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อเดือน มีผู้มาร่วมลงทุน 17 ราย ในระยะแรกให้ผลตอบแทนร้อยละ 8 ต่อเดือน ต่อมาลดลงเหลือร้อยละ 6 ต่อเดือน ระยะเวลาไม่ให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนเลย การที่ประชาชนมาร่วมลงทุนหรือให้กู้ยืมโดยผลตอบแทนในอัตราร้อยละ 8 ต่อเดือน หรือร้อยละ 96 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงให้ได้ การกระทำความผิดดังกล่าวอันเป็นเท็จ ความจริงจำเลยไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ ที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะจ่ายผลประโยชน์ตามสัญญาได้ ศาลได้พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 343 วรรคหนึ่ง และตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 มาตรา 5 และ

⁴¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี
- (2) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี
- (3) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต”

มาตรา 12 เรียงกระทงความผิดกระทงละห้าปี รวมจำคุกแปดร้อยสิบห้าปี แต่ความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษอย่างสูงเกินสามปี แต่ไม่เกินสิบปี จึงให้จำคุกได้ไม่เกินกำหนดยี่สิบปี ตามมาตรา 91 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การที่พระราชกำหนด ฯ บัญญัติโทษชั้นสูงให้จำคุกไม่เกิน 10 ปี ดังกล่าวนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่ร้ายแรงจากการกระทำของผู้นั้น เนื่องจากการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ จะมีผู้เสียหายจำนวนมาก ทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับไปมีจำนวนมหาศาล และผู้กระทำความผิดยังทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย การที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี ตามคำพิพากษานั้น เมื่อมีการอภัยโทษหรือลดโทษ ก็จะได้รับโทษจริง ๆ ไม่ถึง 20 ปี

จึงเห็นได้ว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ยังไม่เหมาะสมกับความผิด เพราะเมื่อเทียบกับความผิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนน้อย และไม่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนโดยรวม เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 340 นั้น กฎหมายกำหนดโทษชั้นสูงไว้ถึง 15 ปี